

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 3. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnishču mesečno K 1.20, z dostavljanjem na dom K 1.50; s pošto celoletno K 20.—, polletno K 10.—, četrletno K 5.—, mesečno K 1.70. — Za inozemstvo celoletno K 30.—. — Naročnina se pošilja upravništvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravništvo:
Učiteljska Tiskarna, Francišanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopi si ne vračajo. Za oglaševanje plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 80 v. Pri večkratnem oglaševanju po-
pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Današnja številka obsega 6 strani.

Obrambna razstava.

Ni se nam treba sklicevati na nemške, francoske in angleške publiciste, ki govorijo v veliki važnosti slovenskega in češkega ozemlja v boju proti nemštvu. Saj nam edini pogled na narodnostno karto Evrope kaže, kako velike strategične važnosti je obramba teh pokrajin. Slovenci in Čehi so ostali edini tako daleč na zapadu in kljubovati tisočletja vsem navalom. Povsod drugje so Nemci prodrli daleč proti vzhodu, le naše pokrajine so trd oreh, ki ga hočejo sedaj zdrobiti.

Medtem, ko so se Nemci prepričali, da ne zmorejo češke žilavosti, so še vedno mnenja, da moramo biti mi fundament za nemški most do Adrije. Od Dobrniga, ki vedno in povsod zahteva nemškemu narodu prosto pot do morja (den Weg zur Adria freihalten) pa nazaj do političnih pisateljev, ki so pomagali vstvarjati nemško državo, povsod čujemo izrek: Do morja! Nemški politiki so že tako daleč zanesli to naziranje, da se razume nemško napadanje že samo od sebe. Že Pavel de Lagarde („Deutsche Schriften“) je mnenja, da je Trst za Nemčijo življenska pomena. „Ako se vsi Lah vržejo na nas, tega pristanišča ne smemo dobiti nikdar v roke.“ Najmanj, kar moremo na jugu za našo trgovino zahtevati, je izhod ob Adriji, kjer imamo prosto pot do vseh pristanov Sredozemskega morja. Podobno se je izrazil Bismarck in nacionalni ekonom Rodbertus (Kleine Schriften) pravi: „Civilno pravo daje posestniku pravico, da pride čez sosedovo njivo na cesto. Ali se hočete pustiti odriniti od Jadranskega morja.“ Številne brošure propagirajo to naziranje. „Naša bodočnost leži na vodi. Ali naša sedanost med Adrijo in Severnim morjem, med Memlom in kanalom la Manche.“ Avstrija se mora zgraditi na nemški podlagi. „Zato se izplača borba na življenje in smrt. In zato ne sme biti polovičarstvo cilj našega stremjenja.“ „Das Ziel muß die staatliche Zusammenfassung des mitteleuropäischen deutschen Sprachgebietes sein und die Gewinnung des Zuganges zum adriatischen Meere.“ (Österreichs Zusammenbruch und Wiederaufbau, München 1899.). Tudi je izšla brošura z mapi, ki kaže, kakšna bo Velika Nemčija okoli leta 1950. „Slovaki in Slovenci se bodo morali zadovoljiti s pomembevanjem. Že iz geografskih ozirov. Pa tudi, ker je njih število premajhno, da bi mogli braniti svojo samobitnost. Nadalje je pa pri njih zavednost še tako mlada, da ne bode otežkočena izguba samobitnosti po kulturno-zgodovinskih in političnih spominih.“

„Misli na posest Kranjskega in Trsta s Primorjem pa ne bode nemški narod nikdar opustil, brez ozira na to, kdo sedaj tukaj stane.“ Dostop k Jadranskemu morju je življenska pomena za Veliko Nemčijo in nemški narod si bode z vsemi sredstvi miru in vojne zagotovil dostop do Adrije. (Großdeutschland und Mitteleuropa um das J. 1950.).

Nemška revija „Deutsche Erde“ prinaša pregledne sestavke nemštvu po vsem svetu. (Zeitschrift für Deutschland. Beiträge zur Kenntnis deutschen Volkstums allerorten und allerzeiten. Pri vabilu za naročbo pa pravi: „Die Deutsche Erde ist die literarische Verkörperung des kaiserlichen Ausspruches von „größeren Deutschland.“) Ta revija je prinesla natančne karte o nemštvu na našem ozemlju. — Naša edina narodnostna krivda je,

poleg manjših slik, Kozlerjev zemljevid iz leta 1871. Nemci p imajo še celo za vojvodino Kranjsko veliko karto, kjer je s številom znanovan vsak Nemec. Brezporno se da razdeliti velika sestimatčnost nemškega dela od Štirarke in Schulvereina, nemških politikov in gospodarjev pa do resnih kartografskih zavodov J. Perthesa v Gothi.

Vso to nemško nevarnost in zanimanje za slovenske pokrajine bo skušala pokazati obrambna razstava, ki jo priredi „Prosveta“ in ki se odpre v nedeljo 15. septembra v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani.

Pa tudi laški nameni s Primorjem bodo dali obrambni razstavi zanimivo lice in naši boji in uspehi v Trstu in Gorici gotovo podžgejo one pokrajine, ki se s takimi uspehi ne morejo ponašati.

Spisi in študije v narodnostnih in jezikovnih razmerah se vedno bolj kopičijo, nastanejo nova naziranja v upravi (federalizem, trializem), sliši se geslo za „Zdrženo Slovenijo“, ali natančnih in pravih predstav o vsem tem nimamo, kar je tudi nemogoče, saj se tozadevna literatura ni še skušala zbrati.

Dandaneč ni mogoče v Ljubljani zbrati najenostavnejšega zaokroženega gradiva, kajti kar imajo posamezniki je le majhen odlomek velike in znimive literature. Obrambna literatura bo dosegla svoj namen, če bo združila zanimanje za to važno panogo in dela vzpodbudo za ustanovitev obrambnega muzeja. Kajti nujno potrebujemo stalne centrale za vse narodnostne, jezikovne, manjšinske in gospodarske publikacije.

DOPISI.

Iz Ježice. Vsake kvatre govori se, kedaj bo naš, za vse slabo vneti župnik zgnil iz posavskega površja — pa glej ga spaka, še klerikalca na papirju se začudeno spogledujejo, da jih je tako za nos potegnili. Prepričani naj pa bodo vsi, da ni župnik precej kosmato vest, zato se boji zapustiti tako mastno faro. Ako pogledamo v njegovo delovanje, kot Kristuvsu namestnik, kje najdemo toliko sovražstva in preprirov kot ravno na Ježici, in kdo je temu vzrok, župnik in nekaj žensk, katere ga prav pridno obiskujejo, da tem lažje sovražstvo razširjajo. Ne vemo zakaj so župniku nekatere ženske tako všeč? Mogoče zato, da mu pomagajo kot dušnem pastirju pri njegovem opravljanju, kar bi on sam moral storiti. Kedaj se je Kristus posluževal v templju žensk, kakor se Vi župnik, ko mora v adventnem času namesto Vas ženska moliti rožni venec v cerkvi — a plačilo potegnute Vi. Ali spada veronk učiti — učiteljici, katera ne zna niti navadnih molitvic slovensko? Najboljše spričevalo Vam je župnik, pokojni nadučitelj Tavčelj sam s tem dal, ko je naravnost ljudem povedal, da gospodujejo nad Vami ženske. Kake zvijače se poslužuje ravno pri tako imenovanih liberalnih ljudih, kateri vse obelodanjajo, kar zvedo o kakem kaplanu, župniku ali škofu itd. Tukaj svoj nos vtaknute, kajti tukaj smrdi Vaša hlinavščina Bogu v čast, bližnjemu v blagor — kar bi se boljše reklo Vašemu globokemu žepu v blagor. Ni čuda, da ljudje vpijejo po železnici, „kamor se Ti na Ježici oke odpre, poleg Šimna se povsod ženska znajde.“

Iz Toplice na Dolenjskem se nam piše: Sezona se bliža svojemu koncu. Merodajni krogi so nam zatrjevali, da je bilo letos kljub neugodnemu, hladnemu in deževnemu vremenu

več zunanji, plačajočih kopaliških gostov, nego druga, sicer tudi dobra in ugodna leta. Upajo, da doseže število posetnikov vsaj približno številko 1000. Pripoveduje se, da hoče lastnik kopališča knez Auersperg za drugo leto mnogo deenarija investirati, da se vzdigne glavno poslopje za eno nadstropje in da se napravijo posebno pripravne kabine za potenje neposredno po kopanju itd.

Izjava. Načelstvo prostovoljnega gasilnega društva v Stožicah izjavlja, da z dopisom v „Dnevnu“ z dne 13. septembra 1912 pod naslovom „Rdeči trak in naš župnik“ (iz Stožic) ni v nikaki zvezi. — Načelstvo prostovoljnega gasilnega društva v Stožicah.

DNEVNI PREGLED.

„Dan“ se jutri vstavi vsakomur, ki še ni vnaprej poravnal naročnine. Pošljite naročnino takoj, ako je še niste. — Kdor želi ves podlistek „V senci jezuita“, tudi za nazaj, naj se naroči na „Dan“ in se mu vpošljejo zaostale štev. s interesantnim podlistkom „V senci jezuita“, na zahtevo brezplačno.

Razburjenje zaradi dvojezičnih napisov. Od preprostega kmeta z Gorenjske je prejel „Dan“ z ozirom na boj zoper dvojezične napise navdušeno pritrdilo in poziv za vstrajanje v boju za samoslovenske napise. Med drugim se glasi pismo tudi sledeče: „Lepa je slovenska zemlja, zato se tudi sovražnik poteguje za njo in jo trga kos za kosom. Kako si morejo lastiti Nemci pravico za zahtevo dvojezičnih napisov na Kranjskem, ako se Slovencem na Koroškem, Štajerskem in v Trstu ne dovoli tudi slovenskih napisov. Opozorjamo vas in prosimo, da strogo nastopite proti tej odredbi.“ — To pismo nam je dovolj priče, ker prihaja iz najširših vrst naroda, da naš boj za samoslovenske napise dobiva tal v širokih plasteh ljudstva in postaja — boj naroda. Zato — naprej!

Nemčurka zavist. Eden zadnjih „Štajercev“ prinesel je svojim radovednim čitateljem grozno in zanimivo novico, da je padel pri prekrivanju hiše Glavne hranilnice v St. Lenartu v Slov. Goricah nekemu šolarju kos opeke na glavo ter da ga je na glavi poškodoval. Ob enem kliče šolsko oblast na pomoč, ker je nadučitelj Kopic šolarjem dovolil, proti plačilu podavati strešne opeke. Šolar je namreč še naprej podaval opeke. Res vredno črnila! Iz celega članka namreč seva le grda zavist, da se imenovano lepo posestvo po zaslugi g. Kopic zadrugi krasno obreduje, tako da je spravila tudi poslopje v lično dostojno obliko. Nasprotno se pa cela vrsta nemških hiš, vzdrževanih in plačanih od „Südmarche“, le malo ali sploh ne obredujejo. Mravljakov dom, kupljen za 50.000 K, vreden 20.000 K pa stoji sploh popolnoma prazen. Dotičnemu dopisniku pa svetujemo, naj pazi raje na zloglasno trikrat prezadolženo opekarno in ubeglega posestnika Šumija, da ne bode enkrat padla njemu oziroma mestni hranilnici v Ptuj na glavo prav debela zidna opeka v obliki velike izgube pri vknjiženih 10.000 K. Le tiho, drugače pridemo s številkami!

Klerikalni deželni poslanec — junak. Priprave za evharistični kongres so marsikateremu klerikalcu zmešale glavo, — to je potrdil celo „Slovenec“ sam, ki v sobotni številki jadikuje, da od strani glavnega odbora ni vse v redu. Med temi zmešanji je bil tudi po svojih „duhoviti“ govorih znani deželni poslanec Dular iz Jurke vasi na Dolenjskem. V svetem zadoščanju za evharistijo se ga je pošteno nalezel v veliko zaba-

vo njegovih vaščanov in sosedov. V svojem vzvišenem duševnem stanju — vinski duhovi so ga dvigali v 3. nadstropje — si je med gostilniškimi gosti zadobil tako spoštovanje, da so ga začeli nazivati: gospod deželni poslanec. Ker takrat še ni bilo toliko dežja, kot ga imamo te dni, ko se vrši evharistični kongres, je g. poslanca to nazivanje zelo razburilo. Ojunačil se je ter začel udrihati po „prekletih liberalcih“. V prvi gostilni je to šlo še samo z besedami, a ko se je g. deželni, recte deželni poslanec, preselil k svojemu prijatelju g. Kulovcu, gostilničarju v Vavta vasi, so besede postale tudi meso. G. poslanec se je poskušal v metanju steklenic v svoje častilce. Kar se je Janezek med pastirji naučil, to Janez tudi zna kot poslanec med svojimi volilci.

Izbruh treh vulkanov v Dol. Toplicah. (Najprej berite, potem se čudite!) Vkljub temu, da jih je mnogo, ki vsak bolj čudno oblikovani hrib prištevajo ognjenikom, vendar na Dolenjskem nimamo nikjer takih peklenskih hudirjev. Pač pa je tu mnogo takih vulkanov, ki bluvajo razne druge materije iz sebe. Tako so se na Dol. Toplicah ne dolgo temu pojavili kar trije taki iz sebe bruhajoči vulkani. Strogo katoliški poslanci: Dermastija, Jarc in dr. Zajc so imeli opravka v Črnomlju. Ondi so se dobro najedli in napili — to so namreč glavni opravki teh poslancev — potem pa so se napotili skozi Toplice proti domu. Ker so hoteli napraviti za Toplice primerno reklamo, so se vložili pri svojem prijatelju županu Sitarju. Dobili so zaporedoma vsak svojo sobo. Tiha noč je že ležala nad Toplicami. Kar se odpre okno v županovo hišo in prvi „vulkan“ je začel neusmiljeno „bruhati“. In čudno, drugi sosednji „vulkan“ je čutil v istem trenutku isto potrebo. In še bolj čudno: tudi tretji „vulkan“ v sosednji sobi ni hotel zaostati za svojima tovarišema. In tako so bruhali vsi trije na katoliški podlagi stoječi vulkani hkrati kar čez okno ter izbruhali iz svojega žrela vse dobre in slabo kar so prinesli iz Črnomlja s seboj. Tak torej je bil izbruh treh vulkanov na Dol. Toplicah.

Hrvaško pevsko društvo „Jova“ iz Karlovca je priredilo preteklo nedeljo, kakor smo že javili, v Metliki vrtni koncert, ki je uspel kar najbolje. Občinstva iz Metlike, Karlovca in Črnomlja se je nabralo toliko, da je zmanjkalo prostorov. Mešani in moški pevski zbor „Jove“, ega najstarejšega hrvaškega pevskega društva, ki je lani obhajalo svojo 50letnico, je pod vodstvom svojega pevovodje Horvata izvajal same izbrane hrvaške in slov. skladbe s tako preciznostjo, da se navdušeno odobranje ni hotelo poleči. Posebno pozornost so zbuiali solisti gg. dr. Badavinac, Kraljič in Neralič. Občinstvo je med koncertom pozdravil predsednik „Jove“, dr. Hazlinger. Hrvatim je govoril navdušene pozdravne besede metliški župan dr. Waibl. Govorila sta še dež. poslanec Gangl, ki se je nudi na počitnicah v Metliki, in dr. Badovinac. Vsi govorniki so naglašali kulturno pobzivanje in kulturno edinstvo Jugoslovanov. Pohvalno moramo omeniti tudi metliško mestno godbo, ki je nemurno svirala in žela obilo zaslužene pohvale.

Ruska kočja se zavori za to sezono 22. sept. Obisk je letos zaostal zaradi skrajno neugodnega vremena. Zaupne osebe dobijo ključ od kočje v Mariboru pri g. Ulagi, v Posojilnici, pri g. Stržinu in pri vseh c. kr. orožniških postajah.

V Mariboru so občinske volitve pred durmi. Imeniki so že razpoloženi. Vkljub temu, da je občinsko gospodarstvo čisto zavoženo, je vendar večina prebivalstva skrajno apatična.

LISTEK

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

(Dalje.)

In tako strašno se mu je storilo v duši, da se je zdajci obrnil nazaj proti železnim vratom... Dušilo ga je... Zrak! Hotelo se mu je zasopsti svežega zraka, naj stane, kar hoče! Makar, če bi se moral spopasti s sto beriči!...

Ta trenutek pa je zagledal senco, ki se je dvignila pred odprtino... Iztegnila se je roka. In vrata so se zaprla z glasnim treskom. Drevenec, z naježenimi lasmi, poražen od nepopisne groze, je slišal Manfred glas velikega profosa, ki je zaklical povelje:

„Deset mož na stražo pred ta vrata, da jih čuvajo noč in dan!... Ne odpreti prej kakor čez osem dni... ko bo rokovanje že mrtev!“

VII.

Prisega Štefana Doleta.

Moister Dolet, sloveči tiskar, je imel svojo delavnico blizu univerze, na griču Sent-Zeneviev; stanoval pa je v ulici Sen-Deni, z ženo Julijo in hčerko Aveto.

Gospa Doletova je bila žena petintridesetih let, obdarjena z redko umnostjo in veliko dobrotro sra. Pomagala mu je pri njegovih delih in mu bila visokomiselná tovarišica, angel domačega ognjišča in tolažnica v urah zmede in malodušja, ki jih je moral učeni mož pogostoma tako bridko okušati v svojem življenju.

Aveta je bila mlado dekle v starosti osemnajst let. A v e t a je ime, ki je pomenilo v nekaterih pokrajinah stare Francije »čebelič«,

Bila je záres vitka in ljubka kakor čebelič; imela pa je tudi umnost in preudarnost marljive čebele. Bila je trdnega in ravnega značaja, natura, polna življenja, rahlo in nežno srce...

Takšna je bila rodbina, kamor je spravil nasilen slučaj življenja v tisti mračni dobi lepo Žileto Šantlis.

Po naglem Manfredovem odhodu je Dolet skrbno zaklenil hišna vrata, zavaroval jih z močno verigo in dejal, obrnivši se k še zmerom trepetajoči Žileti:

»Tu ste varni, dete moje... Ne tresite se tako... Julija! Aveta!« je zaklical na glas.

Ženski, že prej prebujeni po šundru, sta se naglo oblekli.

Prišli sta nad lepe stopnjice iz rezljanega lesa, ki so vodile z zgornje nadstropje, in se napotili dol.

»Aveta«, je rekel Dolet resnobno, »moj prijatelj Manfred je skoraj brat tvojega zaročenca Lantnéja... Izkazal nam je čast, da nam je zaupal to deklico... Ljubi jo torej, kakor da bi bila tvoja sestra.«

V par besedah je razložil ženi, kaj se je zgodilo. Ženski sta nemudoma začeli obsipati Žileto z dokazi ljubeče skrbi... In uboga deklica je čutila, kako se vrača življenje vanjo; sladke usmev je zasijal na nje milem obrazu...

»Kako lepi ste!« je govorila Aveta. »Ali veste, da vas pozna prav dobro, kaj ne, mamica...«

»Res«, je povzela Julija, »večkrat sva vas videli iti mimo...«

»Občudovali sva vas; tako ste nama bili povšeči...«

»Tudi vi ste lepa!« je dejala Žileta v odkritosrčnem, naivnem občudovanju.

»Manfred je torej vaš prijatelj?... Kolika sreča... Tako vrl je... tako dober... Lantné ga ima tako rad!...«

»Spoznala sem ga šele pravkar!« je odgovorila Žileta in zardela... »a videla sem ga že večkrat prej... Res se mi vidi, da je hraber... Rešil me je iz velike nevarnosti... Ne pozabim ga nikoli!«

Silno je sklenila roke — nervozna gesta, ki ji je bila navadna. Nje lepe oči so se zastrle z mokroto. Ves strašni prizor se je obnovil pred njeno dušo v presunljivi razločnosti.

Julija in njena hči sta bili preveč rahločutni, da si jo izpraševali; Dolet pa je gledal ta ljubki, pokojni prizor s svojimi resnimi, zamisljenimi očmi.

»Oh!« je izpregovorila Žileta v instinktivnem izbruhu svoje groze, »tisti neznanec, ki so planili mahoma v hišo... in tisti človek, ki me je žalil s pogledi, besedami in slehernim kretanjem... in me je prijel... in odnesel! Oh, tisti mož! Bojim se ga! Navdaja me z nepremagljivo mržnjo in studom!...«

»Drago dete!... Ne bojte se ničesar več!« »Oh, kaj ne mamam... da se mi ni bati ničesar?...«

»Tukaj ste popolnoma varni,« je povzel Štefan Dolet.

Ta hip pa se je oglasilo trkalo na hišnih vratih s trdim, zapovedujočim ropotom.

Žileta je prebledela kakor smrt.

Julija in Aveta sta se spogledali z Doletom; tesnobno vprašanje.

Tiskar pa je mirno dvignil roko, priporočaje ženskam molčanje.

Nato je dvignil zastor in odprl vrata, ki so bila za njim... Pokazalo se je nekakšno tajno skrivališče... V ta prostor je skladal Dolet

dragocene knjige, ki so izhajale v njegovi tiskarni.

Trkanje se je ponovilo silneje nego prvič.

Aveta je potegnula Žileto v zavetje... Dolet je spustil zagrinjalo. Julija je ostala pri njem. Sel je k vratom... prislunil... in slišal glas, ki ga je spoznal!...

Strašni sunki so stresali vrata.

Bilo je očitno, da se morajo razdeliti v par minutah.

Štefan Dolet se je obrnil k bogati zbirki orožja, ki je krasila eno izmed lesenih oblog te dvorane.

Toda ko je premišljal par trenutkov ob treskanju udarcev, je zmajal z glavo.

Porinil je v sredo dvorane naslanjač z bogatimi, strogimi rezbarijami.

Obrnil ga je proti hišnim vratom, sedel vanj, z obrazom polnim veličastne mirnosti, in čakal!...

Takšni so morali biti nekaj obrazi rimskih senatorjev, ki so nemo in nepremično čakali barbarov na svojih kurulskih sedežih...

Zdajci pa so se vrata udala z rezkim glasom lesa, ki se cepi.

Več možkih je vdrl v dvorano...

Dolet se ni dvignil z naslanjača...

»Kaj pomeni to, gospoda?« je izpregovoril s svojim mogočnim, dostojanstvenim glasom.

»Sredi mesta oblegate mirno bivališče! Vlomili ste vrata in vdrli s silo! Čuvajte se, gospoda: pritožim se kralju, ki v svoji visoki pravicoljubnosti...«

»Moister Dolet!« ga je prekinil nenadoma glas, ki ga je bil spoznal tiskar na ulici. »Moj ljudje so stopili v vašo hišo po mojem ukazu.«

»Kralj!« je rekel Dolet z istim neomajnim mirom.

Vseučilnišče v Trstu! To je bil naslov članka, ki so izhajali v »Soči« izpod peresa gospoda Vladimira Knafljiča. Sedaj je izšla lepa brošura kot »spomenika slovenski javnosti«. Brošura naj bi se razširila med vse naše sloje.

Pisarna družbe sv. Cirila in Metoda je razposlala zglednice in glasovnice za veliko skupščino v Trstu. Če ni kakopravičenec prejel tozadevnih tiskovin, naj se blagovoli do 18. t. m. obrniti na družbo pisarno. Na veliki skupščini v Trstu bodo dobili za volitev potrebne tiskovine vsi oni, katerim se niso mogle zaradi neznanega naslova dostaviti.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda želi, da bi vsi oni, ki mislijo poslati brzojavke ob priliki velike skupščine v Trstu, poslali namesto teh izpolnjene poštne nakaznice ali družbine položnice. Vsak znesek, tudi še tako majhen, se s hvaležnostjo sprejme.

Na sledu hudodelstvu umora na Opčini pri Dobrnjah. Kakor znano, se je na Opčini pri Dobrnjah konec julija dogodil slučaj, ki smo ga označili kot »Skritnostni konec zakonskega romana« (glej »Dan« št. 209). Mlada zakonska in že enkrat ločena žena je končala svoje življenje na vrvi. Tako vsaj je trdil njeni mož. Že takrat se je splošno govorilo, da se žena Longar ni sama usmrtila, marveč, da je njeno nasilno smrt zakrivila druga roka. Čudno obnašanje moža je dalo povod marsikaj sklepati. Da jo ni bilo prazno sumničenje, dokazuje novejša poročila. Po orožniških poizvedbah se je doznalo, da je mož na čuden način umrl žene že takrat, ko bi se imela izvršiti sodnijska ločitev zakona, nekemu znanu ponujal 200 K, če ženo ustrelji. V to svrhu mu je kupil revolver in dal na račun izvršitve umora 4 K naplačila. Oni je spravil revolver in denar, dejanja pa ni izvršil. Ni se ugotovljeno, ali je sploh nameraval izvršiti naročilo i umor, ali je bil pri smrti žene sploh kaj prizadet. On pravi, da ko je le vedno slišal govorice o ženski smrti, ga je zgrevalo in se je odločil, da prostovoljno izpove, kaj mu je mož umrl žene že takrat naročil. Na podlagi te izpovedbe so Longerja dajali v preiskovalni zapor. Če bi preiskava tudi kaj drugega ne dosegla, za to naročilo k umoru, bo Longar moral nositi posledice.

Zopet detomor na Dolenjskem. K tozadevnim novicam se nam še poroča: Detomor se je izvršil v Gor. Kamencah, fara Prečina. Detomorka je 30letna Marija Grimšič. Porodila je kar stoje pretečeno nedeljo. Otroku je stopila na glavo in nato mrtvega zakopala v listje v leščev grm. In to čudno naključje: Njena lastna mati je tam našla otroka ter o tem pripovedovala sosedom. Ni prav nič slutila, da je s tem postala kot mati ovaditeljica svoje lastne hčere; hči je namreč znala svojo nosečnost tako prikrivati, da mati ni vedela nič kaj s hčerjo. To so kakor že navadno bolje vedeli sosedje, ki so, ko je mati našla umorjenega otroka, takoj vedeli, čigav je in kdo ga je umoril.

Drobiž iz Štajerske. Vinske cene starih letnikov so poskočile zopet za 10 do 20 vin. pri litru. — V Strihovcu pri St. Ilju v Slovenskih Goricah se vrše še to leto občinske volitve. — Za postajališče v Kanjiži, med Pesnico in St. Iljem, se potegujejo občine in interesi. — O be ušesio d griznila je svinja dvletnemu Janezu Reberniku v St. Jerneju na Pohorju, ko se je otrok igral pred hišo. Prepeljali so ga v mariborsko bolnišnico.

Poročilo o IV. shodu nar. rad. dijaštva pri nesemo jutri.

Napaka. V včerajšnjem poročilu o »Vratih« se je vrnila pomota, da je zapadel sneg 5 m visoko. To je tiskovna pomota. Glasiti bi se moralo — 5 cm.

Ljubljana.

— Cvetlični dan v Ljubljani. Odprti srce, odprti roke, otiraj bratovske solze! — Živimo v epohi revolucije, razvoja in napredka. Ideje pridejo, ogrejejo in se zopet nadomestijo z drugimi, novimi. Špartanci so izpostavljali za življenje nezmožne novorojenčke na Tajget, Kristus pa je nastopil z: »ljubi svoje ga bližnjega kakor sam sebe.« Zopet so prišli novi proroki in učenjaki a la Charles Darwin in Nitsche in še več drugih, ki uče, »da le ona bitja ustvarjajo in morejo živeti, katera imajo zadosti moči in življenjske sile, da premagajo vse zapreke in neugodnosti, ki se jim stavijo nasproti!« — In da izpopolnimo svoje razmišljanje naj dodamo še čez vse značilni izrek nemškega, molčečega vojskovodje grofa Moltkeja, ki je izrekel velepomembno resnico: »Nur der Tüchtige (Soldat) hat Glück!« — t. j. samo vrlému možu (vojaku) se srce smeje! In kaj naj se učimo iz navedenega razmišljanja? Eno je posebno: da skrbimo za telesno in duševno izobrazbo in izpopolnitev svoje nadarjene mladine!! Kajti v zdravem telesu biva tudi zdrava duša! In kdo izvršuje dejanski to idealno in za življenjski boj prepotrebno zadačo? Za telesno krepitev in neustrašenost in nevarnostnih momentih nam vzgaja naš mladeniški naraščaj »Sokolstvo« za duševno sposobnost in ohranitev naših otrok na jezikovni meji pa skrbi »Družba sv. Cirila in Metoda.« — Ako torej hočemo imeti telesno zdrav in duševno na vse strani sposoben slovensko - značajan naraščaj — tedaj je naša sveta dolžnost, da položimo vsak Slovenec v teh dneh: Mal položim dar — domu na altar! — Ali s tem pa naše delo še ni izpolnjeno; imamo še mnogo bolj intimno skrb in stremljenje za tem ciljem, da dobimo zadostno število značajnih, povsem sposobnih narodnih voditeljev in prvobornih — in ti nam prihajajo iz naše akademске mladine! — Zato podpirajmo dijaška podpora društva!

— Jegličovo konjsko kopito. Občinski svetnik in začasni vodja II. mestne šole, čislani gospod Janko Jeglič, je vložil v zadnji seji ljubljanskega občinskega sveta naslednji samostalni predlog: »Z ozirom na to, da prosijo društva obeh slovenskih močnejših strank za uporabo mestnih šolskih telovadnic, blagovoli slavni občinski svet skleniti: Šolske telovadnice ostanejo izključno le za šolsko uporabo.

— Upoštevatil je pri tem materialno stran mestne občine in velike težave v šoli, ki nastanejo, kadar je več gospodarjev v istem prostoru.« — Z Jegličevega samostalnega predloga silovito udarja konjsko kopito: od njega naglašana »materialna stran mestne občine« in pa »velike težave v šoli« so naperjene edino proti Sokolu, ki naj bi sedaj, ko je naučeno ministrstvo tako odločilo, zopet dobil vstop v šolske telovadnice! Ampak kaj naučeno ministrstvo! Jeglič, Jeglič — to je mladost! Ker so mu zapili v duhovito glavo, da ne smejo Sokoli v šolske telovadnice, pa se on — notabene učitelj! — upira temu, da bi tudi tisti, ki niso več ljudskošolski učenci, ne smeli vezovati svojih telesnih sil v šolskih telovadnicah ob takem času, ko ne motijo pouka. Če bi že kak hribovski mežnar kaj takega predlagal, bi mu tega nihče ne mogel zameriti, ampak da stavlja tak predlog učitelj, je pametnemu človeku to neumevno. K sreči, da je Jeglič Slomškar, sicer bi moralo biti napredno učiteljstvo sram, ko bi imelo tako nazadnjaško naturo med seboj. Tako pa ta Jegličev predlog karakterizuje kvaliteto Slomškarjev. — Šolske telovadnice naj ostanejo izključno le za šolsko rabo. Tako pravi Jeglič. Mi ga pa vprašamo: Za kako rabo pa naj bodo pisarne šolskih voditeljev? Ali ne morda samo izključno za uradno poslovanje šolskih voditeljev? Ali so morda pisarne šolskih voditeljev zato, da se shajajo tamkaj strankarski petelini, ki delajo načrte proti naprednim naprednim učiteljem? Ali morda Jeglič ne ve, da je njegova uradna pisarna tako shajališče? Torej: ako hoče imeti telovadnice samo za šolsko uporabo, mora vsaj toliko logično misliti in ravnati, da sam ne prihaja v navskrižje s svojimi predlogi! To pravimo samo zategadelj, da vidijo naši bralci, kake salamske seme so nekateri ljudje: ko hočejo udariti nasprotnika, pa sami sebe neusmiljeno lopnejo po nosu. — Sicer smo pa prepričani, da pojde večina občinskega sveta preko Jegličeve bedastoče na dnevnih red!

— Odlikovan rešitelj 7 dijakov ob priliki smrtni nesreče prof. Cerkna na Stolu. G. P. Kunauer, učitelj, ki je rešil 7 dijakom življenje ob priliki znane nesreče, je odlikovan od cesarja s srebrnim križcem s krono. Vrlemu in požrtvovalnemu rešitelju čestitamo!

— C. kr. mestni šolski svet v petek zaradi odsotnosti člana občinskega svetnika Milohnoje ni imel seje, pač pa jo ima v ponedeljek popoldne.

— Vlado in šolski svetnik dr. Fr. Detela se je torej odpovedal mandatu občinskega svetnika. Znano je, da je bil dr. Detela kandidiran od S. L. S., da je moral torej sedeti v družbi dr. Zajca in Štefeta, ki sta že večkrat v občinskem svetu (prvi tudi v deželnem zboru) pokazala svojo fino oliko. Razume se, da je vsestransko izobraženega moža, kakršen je dr. Detela, postalo sram sedeti v taki elitni družbi. Zato je odložil mandat. Kar je še spodobnih ljudi, pojdejo za njim.

— Klerikali so kulturni ljudje! Na zadnji seji občinskega svetnika ljubljanskega je imel v imenu S. L. S. besedo najzlahtnejši med zlahtnimi — Štefe! Govoril je proti prevzetju »Mladščine« ljudske šole v mestno oskrbo, govoril je proti podpori »Slovenski Filharmoniji«. Kaj hoče klerikalcem ljudska šola kaj jim hoče umetniško dovršeni orkester! Klerikalcem ni treba šol — vsaj Štefetovo vedenje to dokazuje — in njim ni treba umetne glasbe. Raztrgana harmonika je njihov najljubša muzika. Ako se še poleg tega bje takt z dlanjo po licu ali pa s kejem pa zadnji oplati, je klerikali orkester gotov!

— Narodno-napredna kandidata za nadomestne deželnozbornske volitve v Ljubljani. Na predlog ljubljanskih narodno-naprednih političnih organizacij je sklenil izvrševalni odbor N. N. S. za deželnozbornske nadomestne volitve kandidirati gg. Jožefa Reiserja in Adolfa Ribnikarja. Zopetna kandidatura bivših deželnih poslancev, kojih mandata sta bila z enim glasom večine od klerikalcev razveljavljena, naj je dokaz, da se Ljubljana ne straši nobenega klerikalnega nasilja. 24. t. m. pa bo sleherni ljubljanski volilec z glasovnico protestiral proti nasilnem, ki so Ljubljano za osem mesecev oropali deželnih poslancev.

— Hud Amerikane. Dne 20. junija t. l. se je zbrala v neki krčmi v Kandrjih večja družba domačih ljudi, da bi skupno proslavili god hišnega gospodarja. Enkrat ponoči pride v pivsko sobo več kmečkih fantov. Med njimi je vodil glavno besedo Martin Smrkolj, ki se je pred kratkim vrnil iz Amerike. Fant je bil že večkrat kaznovan zaradi tepeža in se je tudi tisto noč obnašal zelo oblastno, zataknivši si odprti žepni nož spredaj za kloboč. V krčmi ni uganjal nikakih sitnosti. Ko sta pa stopila Franc Avbelj in njegova teta Alojzija Pavšek čez vežni prag na prosto, je Amerikane naenkrat stopil za njima. Izdril je izza kloboča ostru žepni nož in je sunil brez vsakega povišja z njim Avbelja v hrbet. Nato je zamahnil z nožem na teto Alojzijo, ki se je pa med tem umaknila v vežo in prestregla z vratmi proti nji naperjeni udarec. Hud Amerikane se je zagovarjal včeraj pred deželno sodnijo, da ni iskal namena, da bi hudo poškodoval tovariša Avbelja, češ, »da je bil nož zelo slab, rjast, kakršne rabijo navadno babe, ko stržejo krompir«. Za izgovor pa ni bil niti pripravljen, kajti nož je moral biti precej velik in oster, ker je prerezal napadencu vrhno suknjo, telovnik, dve srajci in mu zadal še 4 cm globoko rano na plečih. Nevaren pretepač, ki je šel pred kratkim prišel iz zapore, je bil obsoljen za novo hudodelstvo na 8 mesecev težke ječe, poostrene vsak mesec z enim postom in enim trdim ležiščem.

Na današnji sestanek volilcev pri Česnovanju na Dolenjski cesti opozarjamo zlasti volilce in naprednjake iz šentjakobskega okraja, da se ga udeležijo v čim največjem številu in s tem pokažejo, da se ne puste terorizirati od klerikalne strahovlade. Začetek ob 3. popoldne.

Pozor p. n. udeleženci letošnje Ciril-Metodove skupščine! Delegati, ki pridejo v Trst dne 21. t. m. in žele, da se jim oskrbi zanesljivo pre-

nočišče, naj se oglase pri g. tajniku moške požarnice Vinku Engelmannu, Trst, D. Bramante 4. II.

— Nogometna tekma med najboljšimi jugoslovanskimi moštvi v korist ljubljanskemu CVETLIČNEMU DNEVU se vrši danes ob 4. popoldne na igrišču ob Lattermannovem dreveredu pri vsakem vremenu. Vsi k tekmi!

DRUSTVA.

— Sokol II. se udeležil javne telovadbe šentvidskega Sokola danes korporativno v kroju. Zbirališče je ob pol 2. na Grabnu, od koder odkorakamo ob tri četrt na 2.

— Društvo absolventov kranjskih kmetijskih šol. Danes popoldne ob 10. uri se vrši v restavraciji »Perles« v Ljubljani v Prešernovi ulici ustanovni občni zbor.

Izkaz posredovalnice slovenskega trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani. Sprejme se: 1 kontorist, 5 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnik železne stroke, 2 pomočnika marnufaktorne stroke, 4 pomočniki specerijske stroke, 1 pomočnik modne in galanterijske stroke, 3 kontoristinj, 7 prodajalk, 4 učenke, 3 učenke. — Službe išče: 2 knjigovodij, 2 korespondenta, 3 kontoristi, 5 poslovođij, 2 potnika, 6 skladiščnikov, 24 pomočnikov mešane stroke, 8 pomočnikov železne stroke, 12 pomočnikov marnufaktorne stroke, 14 pomočnikov specerijske stroke, 4 pomočniki modne in galanterijske stroke, 18 kontoristinj, 16 blagajničark, 20 prodajalk, 7 učenec, 4 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učenke in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trst.

Glas iz tržaškega ljudstva. Prejeli smo in priobčujemo: Vedno se govori, posebno v pričetku šolskega leta, da morajo vsi otroci slovenske narodnosti v slovensko šolo. To je vse res in popolnoma pravilno. Toda nekateri mislijo, da ako gre otrok v slovensko šolo, da je s tem vse rešeno. Kam naj gre otrok potem, ko izstopi iz ljudske šole? Ali ni tudi potem nevarnost, da se potuji, posebno tukaj, v Trstu, kjer so že take razmere? Posebno je nevarnost za potujčenje po štirinajstem letu, ko se pričinja za mladeniča borba za eksistenco, ker večina dečkov gre po izstopu iz ljudske šole na delo, pa naj si bode kamorkoli. Naj pride torej v službo h kakemu Italijanu, je torej gotovo, da se potuji, ker s tisto izobrazbo, katero prinese iz ljudske šole, pač ne izhaja, da bi odbijal narodno vsiljevanje od strani Italijanov. Koliko se jih je potujčilo do sedaj, je neverjetno. Ne manjka nam dokazov. Naštetih bi jih lahko na stotine, ki so obiskavali Ciril-Metodovo šolo, pa so danes renegati. Krivo temu je, ker potem, ko izstopijo mladeniči iz ljudske šole, se nadalje ne izobrazujejo. Kaj čuda, ako se potem potujčijo v italijanskem morju. Ako se pa ne potujčijo, znajo k večjemu kričati: »Živio Slovenci!« Do tu sega vsa njihova izobrazba. S tem, da kričijo »živio Slovenci!« mislijo, da rešijo narod, da bodo dobili takoj vse, kar nam gre. In ravno ta mladina, ki kriči po shodih in drugje, govori povsod italijansko, kamor pride, naj si bo med seboj, ali pa po slovenskih lokalih. Celotam, kjer je prepovedano govoriti v drugem jeziku, kakor v slovenskem, da, celotam ne govorijo slovensko! Pa bo kdo rekel, da imamo zavedno mladino. Če se pa vpraša katerega izmed teh rodoljubov, zakaj ne govori slovensko, odgovori: »Saj je vseeno, naj govorim kakor hočem, samo da sem Slovenec!« Taki so! Njim zadostuje torej, da so samo po imenu Slovenci. Toda, ako bomo imeli tako mladino, bomo nazadovali. To se ne sme zgoditi! Temu je treba nujne odpomoči, kajti brez zavedne mladine ni bodočnosti! Tukaj je edina pomoč, da pričemo z izobraževalnim delom med mladino. In to je mogoče le potom organizacije. V organizaciji bi dobila mladina vse, kar potrebuje: knjige, časopise, različne učne tečaje, predavanja itd. In taka organizacija že obstoja, oziroma se že vstanavlja. Ta organizacija je »Narodnosocialna mladinska organizacija«. Čas je, da se začnemo enkrat organizirati, da se začnemo prebujati iz dolgega spanja. Vsak mladenič, ki mu je na tem kaj, da se rešimo verige sužnosti, mora z veseljem pozdraviti to organizacijo in biti njen član.

Vse odbornike »Narodnosocialne mladinske organizacije« vabim k zelo važni odborovi seji, ki se vrši dantes, 15. t. m., ob 10. uri popoldne v prostorih kons. društva »Jadran« pri sv. Jakubu.

— Predsednik. Iz Rojana. Po dolgem času je začelo zopet živahno življenje v Rojanu. Mrtvilo, ki je ležalo nad Rojanom, izginja in zopet se pričinja veselo društveno življenje. Dram, odsek slov. delavskega izobraževalnega društva za Trst in Primorje priredi danes v dvorani konsumnega društva ob 4. in pol predstavo »Gospodje sinovi«. Igra, ki je zelo podučljiva in obenem tudi zabavna, se je igrala povsod z dobrim uspehom. Mladini se pa nudi prilika, da se po igri razveseli na plesišču. Pri predstavi in plesu svira »šmel-oktet«.

Cvetlični dan na Proseku. In nismo se varali v naših slutnjah. Brez bombastične reklame in pompoznosti se je vrlo obnesel »cvetlični dan« na Proseku v največje moralno zadoščanje prirediteljem in naklonil izdatno materialno podporo institucijam, za katere so se v nedeljo tržile cvetke na Proseku. Klub raznim »odredbam« in »določilom« in zasledujoč je blag namen, je rešil nalašč za to določen odsek dokaj častno svojo nalogo. Da se je v nedeljo iztržilo približno 4000 cvetk in za to izkupilo 292 K 21 v. (Ker je bilo za prireditev 12 K 7 vin, stroškov, ostane čistega izkupička 280 K 14 vin.) gre v prvi vrsti zasloga prosekim gospodčinam in nekaterim deklicam naraščaja, ki so z neumorno požrtvovalnostjo in vnueno ponujale občinstvu cvetice. Nič manj zasluge ne pripade na brate člane, ki so se trudili z okrašenjem »Cvetličnega voza«, z nabiranjem cvetlic in s tem, da so olajšali razprodajanje cvetlic, ko so nabirali denar v puščice. A tudi vaščani so znali takrat ceniti plemenitost prireditve; za to je pri-

čala njih požrtvovalnost v brezplačnem prispevanju cvetlic — posebno se je v tem odlikoval g. Dolenc, ki je šel prirediteljem v marsičem na roko. Vsem tem, kakor tudi cenj. občinstvu, ki se je zavedalo svoje dolžnosti, bodi ob tej priliki izrečena najtoplejša zahvala. Izkušnje sličnih prireditev pač dovolj uče, da moramo težiti za tem, da se take prireditve popularizirajo med našim narodom, ki ga ne oderejo telesno in duševno — seveda gmotno najbolj — tako, da mu drugega dne radi preobilnega vzhičenja ostane prazno srce — a polna glava. Iluzoren je naš narod še preveč. »Upokojenih rodoljubov« nam je danes ravno tako malo potreba, kakor paradnih korporacij.

Telovadno društvo »Sokol« na Proseku.

Nezaslišana zloraba županske oblasti.

Županska modrost župana z Velikega Vrha.

(Poročilo iz Šmarje.)

»Dan« je prinesel lepo in obširno poročilo pod naslovom: Velika blamaža ali sv. Florijan z golido. Tam smo povedali, kako se je godilo čukom v Šmarji dne 1. t. m. Takrat so čuki napovedali svoj zlet v Šmarji — na zlet pa nikogar ni bilo. — Tudi Lampe in Terseglav nista imela nič poslušalcev, ker so se tudi Šmarci naveličali klerikalnih gospodarjev. Torej 1. septembra so imeli priti čuki v Šmarjo. Vedeli so, da bo cela prireditev bolj klaverna (da bo tak polom, seveda niso mislili), zato je šel šmarski kaplan k županu, da naj ukaže Šmarcem, da razobesijo zastave. Župan, ki je popolnoma pod farovski komando (saj je znano, da se vrši še vedno preiskava pred sodiščem zaradi občinskih volitev), si ni vedel drugega pomagati — in je zlorabil c. kr. okrajno glavarstvo za svoj poziv.

Posestniki v Šmarji, ki imajo zastave, so dobili sledeče pozive, lastnoročno pisane od župana:

N. pr.

gospod N. N.

v Šmarji.

Ker je od c. kr. okrajnega glavarstva peršlo na g. župana, da vsi posestniki, kateri imate zastave, taku ih morete v Nadele 1. 9. 1912 ven obesiti.

Županstvo obč. Šmarje 31. 8. 1912.

(Stampilja.)

J. Kastelic, župan.

Ker so bili 1. septembra 1912 v Šmarji čuki in se ni takrat noben nadvojvoda vozil po Dolenjskem, je očitno, da so imele zastave veljati čukom. Vprašanje je sedaj: ali je c. kr. okrajno glavarstvo res ukazalo na čast čukom razobesiti zastave — ali je šmarski župan svojevoljno zlorabil c. kr. okrajno glavarstvo in se je lagal, da je tako od glavarstva »ven peršlo«.

Ker je v današnjih časih nemogoče, da bi se c. kr. okrajno glavarstvo brigalo za čuke, ali da bi dajalo njim na čast razobesiti zastave — je mogoče le drugi slučaj, da je namreč župan s pomočjo c. kr. okrajnega glavarstva hotel prisiliti ljudi, da razobesijo zastave. Ker je kaj takega proti postavi in kaznjivo — pozivljamo c. kr. oblast, da ta slučaj takoj preišče in da stori, kar je njena dolžnost. (Oni poziv se nahaja v naši redakciji.)

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

UBOGI URBAN — OPROŠČEN.

Kostanjevica, 14. septembra. Iz zglasne afere notarija Hafnerja znani »ubogi Urban« je bil na današnji razpravi oproščen. Dr. Pegan je priglasil vzklit, torej pride vsa zadeva tudi še pred okrajno sodišče.

POL MILIJONA KRON — SOKOLU.

Praga, 14. septembra. Otokar Schiirfer, uradni praške mestne hranilnice, je umrl v Opatiji in je zapustil svoje polmilijonsko imetje praškemu Sokolu.

EVHARISTIČNI KONGRES.

Dunaj, 14. septembra. Dr. Šusteršič, dr. Zajec in dr. Lampe so danes napravili vizito pri kardinalu Rossumu, da se mu kot oficijalno zastopstvo dežele Kranjske pokloni. Deželni glavar je kardinala zagotavljal, da je dežela Kranjska papežu vdana.

Dunaj, 14. septembra. Evharistični kongres zaključil v nedeljo (danes) procesijo. Da vzdrže red, je designiranih 8000 vojakov pešcev in 1700 konjenikov, Dvorni, mestni in policijski zdravniki bodo poslovali v rešilnih postajah.

Dunaj, 14. septembra. Od tistih 5600 deklov in deklic, ki so včeraj jutraj od 7. uri Schwarzenbergovem vrtu prejeti obhajilo, je zaradi hudega mraza mnogo zbolelo.

DAVČNI URAD — OPLENJEN.

Lvov, 14. septembra. Razbojnikji so vlomili v davčni urad v Kollanzovi in uplenili 28.000 K. Pri vdeh tatovih, ki so ju ujeli, so dobili 10.000 kron.

ŠKRLATICA V ZAGREBU.

Zagreb, 14. septembra. Tu se je v grozečem številu pojavila škrlatica. Nameravajo zapreti šole, ki so komaj 1. t. m. začele s poukom.

ODKUPNA POSOJILA V BOSNI.

Sarajevo, 14. septembra. Oddelek za odkup kmetov na bosanski deželni vladi je od početka ustanovitve do današnjega dne dovolil znesek 8,608.800 K za 4634 odkupnih posojil.

SMRT V ŠKOFJLOKI.

Škofljaka, 14. septembra. Danes je tukaj umrl nadpoštar Josip Pavlič. Pogreb se vrši v ponedeljek popoldne ob treh.

Odgovorni urednik Rađivoj Korene.

Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Nemci na Kranjskem.

Nemške »štite« prinašajo povodom žaljenja ljudskega štetja natančne podatke o nemškem prebivalstvu na Kranjskem. Ker je važno, da tudi mi vemo, za koliko glav so Nemci zrastle, oziroma padli po raznih kranjskih sodnih okrajih, prinašamo tudi mi to zanimivo štetje:

Sodni okraj	1900	1910
Postojna	63	68 (+ 5)
Ilirska Bistrica	11	21 (+ 10)
Senožeče	27	15 (- 12)
Vipava	22	17 (- 5)
Kočevje	13.955	13.291 (- 664)
Velike Lašče	10	16 (+ 6)
Ribnica	349	301 (- 48)
Krško	135	22 (- 113)
Kostanjevica	55	22 (- 33)
Mokronog	35	6 (- 29)
Rateče	26	37 (+ 11)
Škofja Loka	39	46 (+ 7)
Kranj	133	75 (- 58)
Trzin	683	324 (- 359)
Vrhnika	46	29 (- 17)
Litija	401	349 (- 52)
Višnjagora	26	20 (- 6)
Idrija	67	63 (- 4)
Lož	37	41 (+ 4)
Logatec	74	95 (+ 21)
Cirknica	24	10 (- 14)
Kranjskagora	892	1402 (+ 510)
Radovljica	243	288 (+ 45)
Novomesto	2.494	2.274 (- 220)
Žužemberk	823	684 (- 139)
Trebnje	8	19 (+ 11)
Brdo	24	46 (+ 22)
Kamnik	293	435 (+ 142)
Metlika	18	17 (- 1)
Črnomelj	906	748 (- 160)
Ljubljana okolica	833	1.184 (+ 351)
Ljubljana mesto	5.423	5.950 (+ 527)
Kranjsko	28.177	27.915 (- 262)

Torej je 262 Nemcev manj nego pred desetimi leti. Ti so večinoma s Kočevskega, kjer se pa niso poslovenili, ampak so se izselili. Značilno pa je, kako rastejo Nemci na Gorenjskem (Kranjskagora—Kamnik). Pa tudi v Ljubljani so se pomnožili. Zaradi teh 262 Nemcev manj so pisale »Freie Stimmen«, da nemški človek na Kranjskem ni varen življenja. Tako nemško zdihovanje je pri današnjih razmerah, ko se Nemcem pri nas boljše godi, nego vsem drugim, več kot odveč.

Ako še niste naročnik „Dneva“, naročite si ga takoj.

Stoletnica Napoleonovih vojsk.

Vojna leta 1812.

Dnevi v začetku septembra so spominski dnevi. Pred sto leti so se odigrali v teh dneh dogodki, ki so odločili usodo Evrope. Zato se te dni vsi listi spominjajo onih zgodovinskih bojev, ki jim po svoji velikosti in važnosti malo enakih pozna svetovna zgodovina.

Bitka pri Borodinu je bila največja bitka — odkar se je znašel smodnik. Nikdar si nista stala dva sovražnika tako silna in tako odločna nasproti.

Da bomo razumeli njen namen in pomen, moramo kratko omeniti vojne dogodke leta 1812., ki so vodili do te velike bitke.

Leto 1812 je znano po veliki vojni, ki jo je vodil cesar Napoleon proti Rusiji. Vzroki te vojne so bili različni.

Napoleon je do l. 1812. premagal skoraj celo Evropo. Francija ga je slavila kot svojega prvega in največjega cesarja, ki je ponižal vse evropske narode, da so postali ponižni podložniki velikega francoskega cesarstva. Mesto Pariz je bilo prestolno mesto, ki je vladalo nad Španijo, Italijo, Avstrijo, nad Prusijo in nad nemškimi državami. Kakor je znano, se je dal Napoleon leta 1804. kronati za cesarja — leto na to l. 1805. je na isti dan (2. decembra) v bitki pri Sladkovem zmagal nad Prusi, Avstriji in Rusi. l. 1807. je v kratki vojni in v dveh odločilnih bitkah premagal Prusijo in jo ponižal pod francosko oblast. l. 1809. je premagal Avstrijo in tako se je mogčnemu zmagovalcu zdelo, da se bliža svojemu cilju — da postane vladar vse Evrope.

Napoleon pa je imel enega velikega zunanjega sovražnika, ki mu ni mogel nikoli prav do živga, to je bila Anglija, ker je vedel, da cela sila Anglije sloni na njeni trgovini — jo je hotel na ta način uničiti, zato je zapovedal takozvano evropsko zaprtijo, s katero je hotel preprečiti Angležem vso trgovino v evropskih državah. Ker so Angleži še vedno vladali na morju, je bilo tako zaprtijo težko izvesti, ker so države potrebovale različnega zunanje blaga. Da bi bili Angleži še bolj osamljeni, je znal Napoleon tudi Rusijo pridobiti zase. Na ta način so bile v Evropi le tri velesile: Francija, Rusija in Anglija. Francija in Rusija sta vladali na celini — Anglija pa je vladala na morju. Napoleon je hotel, da se cela Evropa razdeli le

v dva velika dela: V Francijo in Rusijo, vladala bodeta le dva vladarja francoski cesar in ruski car.

Napoleon je hotel ohraniti svoje privoja-ne dežele svojim potomcem teh pa ni imel. Hotel je tudi postati po rodu enak drugim vladarskim rodom v Evropi. Zato se je dal ločiti od svoje prve žene Jožefine, (ki je bila z njim l. 1804. kronana kot francoska kraljica) in se je hotel poročiti z neko rusko princeso. V Rusiji pa so gledali na Napoleona še vedno kot na jakobinca in nasilnika in stara ruska carica je baje rekla, da vidi rajše svojo hčer mrtvo, nego da bi bila žena francoskega cesarja. Za to se je Napoleon obrnil na Dunaj, kjer so, dasi neradi vendar pozdravili visokega ženina. Hči cesarja Franca Marija Lujza se je odločila, da se žrtvuje za cesarstvo. L. 1810. je bila poroka in eno leto na to je Marija Lujza kot francoska cesarica rodila sina, ki ga je Napoleon imenoval »rimski kralj«. Ta veseli dogodek so povsod slavnostno praznovali. — Napoleon pa ni pozabil, da so mu v Rusiji odrekli nevesto in je hotel Rusiji pokazati svojo moč. Začel je misliti na vojno proti Rusiji.

Za svojo vojno je lahko porabil vse podložne države in skupno z njimi je hotel pokoriti Rusijo. Veliko vlogo so v tej vojni igrali Poljaki, ki so upali, da jim Napoleon vrne njih kraljestvo, ki so si ga bili evropski vladarji ruski, pruski in avstrijski razdelili. Dočim je Napoleon bil v svojih obljubah zelo previden — je vendar dajal Poljakom vedno novih upov. Poljaki so mu zaupali in so mu postavili svoje čete na pomoč.

Rusija je imela takrat opravka s Turki v Moldaviji in ni pričakovala vojne. Toda Napoleon je hotel vojno izsiliti. Zato je očital Rusiji da se ne drži pogodbe celinske zaprtije in da drži z Angleži. Da bi pokazal svojo moč, je kratkoma odstavil vojvodo dolenburškega, ki je pobegnil v Rusijo (bil je carjev sorodnik). Car je zahteval, da naj Napoleon vojvodi deželo vrne, Napoleon pa ni maral o tem slišati. Bil je na vrhuncu svoje moči in treba je bilo evropskim podjarmljenim narodom pokazati, da je v Evropi en sam vsega močnejši vladar. Po zmagi nad Rusijo je hotel Napoleon po suhem priti v Indijo in tam pregnati Angleže. Tako bi ugnal oba svoja sovražnika — nazadnje bi pognal še Turka iz Evrope — in Evropa bi ležala pod njegovimi nogami. To je bil Napoleonov plan pred vojno l. 1812. Predno so bili dogovori z Rusijo zaradi vojvode dolenburškega — končani — že so se meseca marca začele vojne priprave in čete so se začele pomikati proti ruski meji.

Narodi, ki so bili pred par leti sami premagani so šli sedaj v boj za svojega premagalca. Niso se pozabili sovraštva proti njemu in že so stopali na novo bojno polje, da mu pribore nove zmage. V njih domovini je še skrivaj rasel odpor — oni pa so šli množiti njegovo moč. In kar je še glavno: šli so z navdušenjem v boj za svojega slavnega nepremagljivega poveljnika.

Tako je zbral Napoleon cvet vojaštva tedanje Evrope: Imel je pod seboj Francoze, Nemce, Špance, Italijane, Pruse, Avstrijce, Poljake. Pol milijona ljudi se je pomikalo od vseh strani proti ruski meji. Bil je to največji pohod vojske, kar jih je kdaj videla Evropa. Največja vojna se je začela.

Ozirajte se le na trdke, ki inserirajo v „Dnevu“.

Zaklad v stari hiši.

Predčerašnjim so kopali delavci v Plzni na Velikem trgu na stenah stare hiše št. 205.

Ob 3. uri popoldne je delavec Jožef Ševčik, ko je kopal s krampom, odvil večji kamen, za katerim je bila luknja.

Naenkrat se je začelo iz luknje vsipati nekaj okroglega. Delavec je tiste koščke pobral in jih je spravil v žep. Misli je, da si jih bo ogledal pozneje, če imajo kako vrednost. To so zapazili drugi delavci in so prišli bliže ter so si tudi napolnili žep s tistimi kosmi. Dasi je bilo vse zarjavelo, se je pod rjo vendar svetilo in delavci so kmalu spoznali, da je to — star denar. O tem pa niso nikogar obvestili.

Sele drugi dan je celo stvar izdal 17letni Ševčikov sin, ki je bil prijatelj s sinom nekega policaja. Temu je dečko pokazal najdeni denar, prijatelj pa je to povedal doma svojemu očetu, ta pa je vse naznanil načelniku policije. Policija je takoj preiskala stanovanja vseh delavcev, ki so si denar prisvojili — in je našla vsega skupaj okoli 750 kosov starega denarja.

Cel zaklad tehta 2 in pol kilograma, in ima vrednost 12.000 K, kajti to, kar so delavci našli je bil sam zlat denar. Ker je denar star ima vsled svoje starosti še večjo ceno 18.000 do 20.000 K. Med zlatniki se nahajajo danski, turški, češki, avstrijski, ogrski, papeški, belgijski, poljski, španski, portugalski, nemški, nizozemski, italijanski, frizijski itd. To kaže, da je bil zaklad last kakega bogataša, ki je zbiral denar. Zlatniki so iz 16. ali 17. stoletja.

O njih se ugiblje različno: eni pravijo, da jih je najbrže kdo zakopal ob času 30letne vojne, drugi pravijo, da jih je spravil kak memizmatik iz poznejše dobe. Natančnejša preiskava hiše 205 bo pokazala, kdo je bil lastnik denarja.

Vprašanje pa nastane, čegava last je denar sedaj. Po zakonu dobi v tem slučaju polovico lastnik onega prostora na katerem se je kaj našlo, polovico pa oni, ki je stvar našel. Ako pa tisti, ki je kaj našel — ne naznani stvari takoj gospodarju ali oblasti — ne dobi ničesar — ampak dobi drugo polovico oni, ki izda onega, ki je kaj našel pa ni naznanil. Tako

bosta sedaj zaklad delila posestnik hiše št. 205, Jaroslav Feierfeil in pa sin policaja Kilberga, ki je Ševčika izdal.

Delavci pa ne bodo dobili nič, dasi trdijo, da so si vzeli one plesnive kose, ne da bi vedeli, da imajo kako vrednost. »Zaklad« je seveda vzbudil v mestu veliko zanimanje in cel dan so ljudje oblegali ono mesto, kjer je bil zakopan. Da si stari denar lahko vsak ogleda, je dala policija cel zaklad javno izpostaviti.

Slovinci, prispevajte za Ciril Metodovo Družbo!

Cesar Jožef in papež Pij VI.

Cesar Jožef prijatelj ljudstva. — Reforme v Avstriji. — Država in cerkev. — Menihi in samostani. — Jezuitski red odpravljen. — Jožef II. razpusti samostane. — Papež posreduje. — Papež pride na Dunaj l. 1782. — Cesar Jožef izvrši reforme. — Njegova pisma.

(K evharističnemu kongresu.)

Ob času, ko so na Dunaju po dolgem času zopet s kraljevskimi častmi sprejemali papeževega delegata van Rasmusa — se je napredno avstrijsko časopisje spominjalo — in to zelo opravičeno — kako je l. 1781. sprejel cesar Jožef II. papeža Pija VI.

Sprejem papeža Pija VI. na Dunaju je zgodovinsko važen dogodek, ki kaže, da je kak cesar zase lahko dober papežev prijatelj, da ga lahko tudi lepo sprejme — da pa ni treba, da bi si dal v svoji državi od koga zapovedovati. Papež Pij VI. je prišel na Dunaj ker je upal, da bo cesar Jožef II. odnehal od svojih reform, ki jih je hotel izvesti v korist ljudstva in v korist države — cesar Jožef II. je papeža lepo sprejel, toda papež je odšel, ne da bi bil dosegel svoj namen. Cesar Jožef II. je vedel, zakaj je nastopil proti samostanom in se ni dal preprositi, da bi bil svoje ukaze preklical. Dobro je vedel, da ni dobro za državo, če v državi zapoveduje duhovščina — zato se ni dal geniti niti takrat, ko se je papež sam ponižal in je šel prosit na Dunaj. Ta zgodovinski spomin je za naše sedanje dni še posebej važen.

Ime cesarja Jožefa II. je med našim narodom v dobrem spominu, saj se o njem govori, da je bil edini cesar, ki je držal s kmetom. Znano je, da je na Moravskem sam prijel za plug in je oral, da bi skušil radosti in bridkosti kmečkega stanu. Odločno je nastopal proti gospodi in uradnikom, ki so kmeta izkoriščali. Saj se je o njem pri nas ohranilo sporočilo, da so bili grajščaki proti njemu, ker je držal s kmetom, in da so baje celo zakrivilili njegovo smrt. To zadnje sicer ni resnično, vendar lepo označuje mnenje ljudstva, ki je čutilo dobrotno roko modrega vladarja, in je spoznalo njegovo naklonjenost do kmečkega stanu. Kmečki ali t. zv. tretji stan je bil takrat največji revež, trpel in delal je za vso gospodo, ki je pri tem dobro živela. Plemstvo in duhovščina sta izsesavali ljudstvo. Cesar Jožef je spoznal, da je ljudstvo temelj države, da je blagostanje ljudstva podlaga za razvoj države — zato je nastopil proti plemstvu in proti duhovščini. Toda plemstvo one dobe je služilo državi, in ko je šlo za to, da se ustanovi ljudska šola, je bilo plemstvo pripravljeno sodelovati. Duhovščina pa je bila mnenja, da bo za vero in državo tem boljše, čim bolj bo ljudstvo zabito in tako je cesar Jožef spoznal, da je duhovščina ona ovira, ki tlači ljudstvo v nevednost in ga pri tem izžema. Zato je nastopil proti taki duhovščini, posebno pa proti samostanom.

Ze njegova mati cesarica Marija Terezija je skušala pomagati ljudstvu, ki je bilo ubožno in zapuščeno in se je z vsemi silami zavzela za to, da bi uredila v državi — šolstvo. Toda za šolstvo je manjkalo denarja in delavnih moči. Posebno je skrbela cesarica za gospodarsko izobrazbo, da bi imela država dobre delavce, rokodelce in kmetovalce. Toda država ni imela denarja in šole, ko je bil razpuščen jezuitski red — se je njegovo premoženje porabilo za šolstvo (l. 1774.).

L. 1780. je umrla cesarica in sledil ji je Jožef II. Jožef je vladal samo deset let l. 1790. — vendar more Avstrija dobo njegove vladavine šteti med svoje najlepše čase.

Jožef je za časa vladave svoje matere spoznal, kaka škoda je za državo, da se več in več denarja zbira v cerkvah in samostanih, da se ljudstvo straši le s praznimi pridigami in da duhovščina lahko verno ljudstvo izrablja. Zato je nastopil proti samostanom.

Za časa protireformacije — od leta 1600. pa do l. 1750. — torej v dobi poldrug sto let je namreč nastalo v Avstriji nešteto redov in samostanov vseh različnih vrst — in po samostanskih celicah, so se zbirali leni ljudje, ki jim ni dišalo delo in so beračili okoli ubogega kmeta ter ga strašili s peklom. Darovi so počasi postali seveda navada in kmet je moral dajati biro in plačevati zadnji krajar, ki ga je kje dobil. Tako so samostani obogateli in se je nakopičilo v njih ogromno premoženje. Kmet je bil pravi suženj grajščakov in menihov.

Ko je cesar Jožef zavladal, je sklenil temu napraviti konec. Že l. 1781. je izdal t. zv. tolerančni edikt, s katerim so se priznale vsem državljanom enake pravice, naj bodo te ali one vere — (prej so seveda imeli le jezuiti in katoliki svoje pravice). To je seveda »strogo katoliške« ljudi razjezilo, ker si v svoji krščanski ljubezni niso mogli misliti, da bi še kdo drug smel imeti besedo, nego oni sami.

Cesar Jožef pa je šel še naprej in je izdal ukaz, po katerem je razpustil vse redove in samostane, ki nimajo kakega posebnega dela, (n. pr. da oskrbujejo bolnike, ali da vodijo šolo.) Na ta način je dal zapreti nad 600 samostanov, njih premoženje je porabil za poseben fond — nune in menihe pa je poslal delat. — To je seveda tudi v Rimu vzbudilo mnogo viharja, kajti do te dobe se je nenum in menihom v Avstriji vedno dobro godilo.

Papež Pij VI. seveda tudi ni bil s tem zadovoljen, ker je cerkveno premoženje prišlo v državno oblast, ker je cesar Jožef nameraval še nove reforme, s katerimi je hotel rešiti ljudstvo pijavk, ki so se pasle na njegovi zemlji, in ker papeževa pisma cesarja Jožefa pri njegovem delu za blagor ljudstva niso motila, se je odločil papež Pij, da pojde sam na Dunaj, da pregovori cesarja in ga odvrne od njegovih namenov.

Cesar Jožef ni imel nič proti temu, da pride papež na Dunaj, vedel je namreč že naprej, da ne bo nič opravil. Že pred papeževim prihodom je pisal cesar Jožef solnograškemu nadškofu: Država, ki ji jaz vladam, se mora ravnati po mojih nazorih, predsodki, fanatizem, strankarstvo in suženstvo duha se morajo uničiti, in vsak moj podložnik mora postati deležen vseh svojih naravnih pravic. Meništvo je dobilo v Avstriji premoč. Število redov in samostanov je ogromno narastlo. Vlada ni imela doslej po pravih teh ljudij nobene pravice do njih oseb in so delali, kar so hoteli. Hočem iz lenih menihov ustvariti delavne državljane. Tako je mislil cesar, zato je samostane zaprl in menihe razpodel.

Rimskemu kardinalu je pisal cesar Jožef: »Ker preziram praznovost in Sadeucejce bom svoje ljudstvo od tega osvobodil. Zato bom menihe odslovil, samostane odpravil in jih bom dal v oskrbo škofom njih okraja.«

»Vem — pravi cesar — da bodele rekli, da segam v vaše pravice in da je to proti Bogu; toda moj razum mi tako veleval; duhovniki mislijo, da imajo monopol čez človeški razum. Toda — pravi dalje cesar — skrbel bom za to, da ostane poslopje, ki ga mislim zidati. Še čez stoletja bodo kristjani na svetu in narodi moje države bodo bolj poznali dolžnosti do Boga, do domovine in do svojega bližnjega, nego danes — in še vnuki nam bodo hvaležni, da smo jih osvobodili od oblastnega Rima, da smo duhovščini določili njene meje, da smo jih za večnost prepustili Gospodu — za sedanjost pa domovini.«

Tako je pisal Jožef meseca oktobra leta 1781.

Kaj takega v Rimu že dolgo niso brali. Papež pa je videl, da misli cesar prav resno s svojimi reformami in mu je naznanil svoj obisk.

Kardinali so bili proti temu, ker so rekli, da se papež poniža, ako gre prosit avstrijskega cesarja. Papež pa je upal osebno več doseči in je naznanil svoj dohod. Cesar Jožef mu je prav lepo odgovoril naj le pride in tako je papež spomlad l. 1782. nastopil svojo pot na Dunaj. Dne 22. marca je došel tja z velikim sijajnim spremstvom.

Cesar Jožef ga je sijajno sprejel in mu je izkazal vse časti. Zvonili so po vseh cerkvah, mesto je bilo okrašeno in tudi sicer so bili papež in njegovo spremstvo dobro pogoščeni. Papež je bil zelo prijazen in je skušal cesarja pridobiti zase. Najbolj je šlo za verski fond. Toda Jožef se ni dal pregovoriti in čez nekaj dni je papež slovesno odšel. Pozneje je pisal Jožef papežu:

»Verski fond (ki je nastal iz premoženja odpravljenih samostanov) v moji državi, ni zato tu da postane spomenik moje vladavine, kakor pravite v Rimu ampak da je dobrota za moje narode.« Dalje pravi:

Brez citatov iz svetega pisma, ki se navadno navse različne načine razlagajo, naznanjam vaši svetosti samo to, da slišim glas, ki mi glasno kliče da se mi spodobi kot vladarju in zaščitniku vere tako in ne drugače delati.«

S tem je bila stvar končana — Jožef je izvršil svoje reforme v korist ljudstva in države. Te reforme so tudi ostale — ljudstvo si je za nekaj časa oddahnilo od menihov in samostanov pa samo za nekaj časa; danes smo tam, kjer smo bili pred Jožefom. In danes papeževi delegati zapovedujejo po Dunaju, in vse se jim klanja država zopet služi cerkvi — ljudstvo pa trpi pod pritiskom klerikalizma. In mi govorimo o napredku in mislimo, da bo vedno boljše. En sam zgodovinski spomin naš pouči, da so bili že lepši časi, in da slabši — slede.

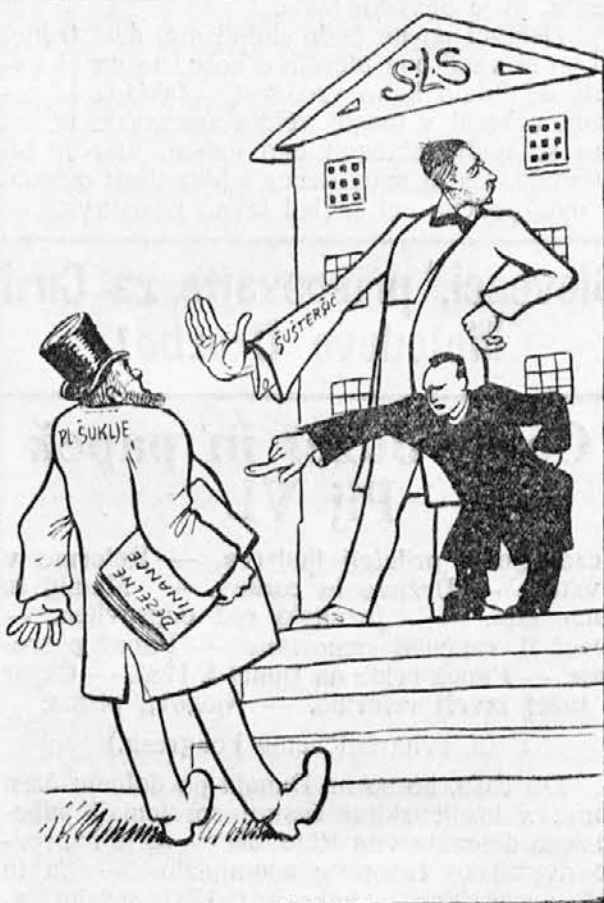
Zabava.

Gost: Slišite, krčmar, kakšna je pa rjuha! Vsa umazana —

Krčmar: A, slišite — tri tedne so na njej ležali že vse drugačni gospodje kakor ste pa vi, pa se ni noben pritožil — samo za vas ni dobra.

Dr. Šušteršič: „Izgubljen je za vedno“.

Pl. Šuklje: „Predlagam, da napravimo račun“.

Lampe: „Au! Spustita me že vendar“.

Uredništvo „Dol. Novic“ naznanja profesorju Seve:ju, da prelomi uredniško tajnost in ga izroči sodišču. Prof. Severju se naježe lasje.

Cementne cevi
v vseh merah,
barvaste plošče
itd.

Kranjska betonska tvornica Tribuč & Komp. Ljubljana

Pisarna, delavnica in skladišče na Tržaški cesti. — Telefon šte. 296.

Stopnjice, bal-
koni, spome-
niki, stavbni
okraski itd.

Ravnokar došla velika izbira oblek za šolsko mladino

za deklice in dečke. — Najnovejše obleke, površnike in raglane za gospode. Najmodernejšo in največjo izbero damske konfekcije, kakor paletaje, raglane, kostume, jopice, krila in bluze po priznani najnižjih cenah priporoča

„Angleško skladišče oblek“
O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg št. 5.

Avstro-Amerikanska zaloga čevljev.

Zaradi prevelike zaloge blaga, razprodajam 15% ceneje, vse kar je v moji trgovini.

Za obilen obisk se priporoča

Viktorija Strniša, Ljubljana,
Pod Trančo — Jurčičev trg šte. 3.

Moderne krasne bluze

iz svile, gaza, cipk, etamina, volne in barheta
vrhnja in spodnja krila, pletene jope, vse v naj-
večji izbiri po zelo ugodnih cenah

v modni in športni trgovini
P. Magdič, Ljubljana
nasproti glavne pošte.

Povodom početka šole

priporoča

modna in športna trgovina

P. MAGDIČ, LJUBLJANA

nasproti glavne pošte

za dijake in diakinje

perilo, klobuke, čepice, majice, nogavice, rokavice, dežnike, kravate,
naramnice, podveze, žepne robce, glavnike, krtače, milo, predpasnike,
pase, torbice, gumbice, moderce, telovadne čevlje itd. itd.

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

Brez konkurence!

Krasne novosti jesenskih oblek in površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.

Solidna postrežba.

Najnižje cene.

Prvi slovenski zas. trgovski tečaj Ljubljana, Gosposka ulica šte. 8/I.

(preje internat „Mladika“)

lastnik Fr. Gärtner

izprašan na c. kr. trgovski akademiji v Gradcu za pouk trgovskih predmetov, izprašan za pouk strojepisja, za pouk merkantilnih predmetov na obrtnih nadaljevalnih šolah, strokovni učitelj na obrtni nadaljevalni in trgovski gremijalni šoli, mestni učitelj v Ljubljani.

Večerni tečaji

za dame in gospode.

Strojepisje, desetprstni sistem.
Stenografija, slov., nem. za začetnike.
Prijava ustno ali pismeno.

Učnina nizka!

Šol. leto 1912/13.

Desetmesečni trgovski tečaj

samo za gospodične.

Traja deset mesecev.

Šolnina K 160.—.
Predmeti: Trgovsko računstvo in kontokorent, trg. korespondenca slov., nem., knjigovodstvo: enostavno, dvostavno, ameriško, nauk o trgovini, nauk o menicah, nauk o blagu, kontorna dela, stenografija slov., nem., trgovski zemljepis, strojepis, nemščina, laščina, kaligrafija, manipulacija v odvet. in not. pisarnah.

30 učnih ur na teden.

30 učnih ur na teden.

Vpisovanje vsak dan od 9.—1. in od 3.—5. ure.

Pisemnim prijavam je priložiti izpričevalo.

Večerni tečaji

za dame in gospode.

Knjigovodstvo: enostavno, dvostavno, ameriško.

Korespondenca: slov., nem.

Obiskuje se lahko tudi en sam predmet.

Učna doba kratka!

Desetmesečni trgovski tečaj se prične 2. oktobra t. l.

Preskrbovanje služb.

Pazite na naslov!

Moderno opremljen.

Mnogo priznanj strokovnjakov in trgovcev!

Večerni tečaji (popolnoma ločeni od 10 mesečnega) se prične 15. oktobra.

Mnogo priporočil in zahvalnih pisem staršev in gojencev!

Loterijske številke:
 Gradec: 30, 1, 8, 12, 21.
 Dunaj: 11, 25, 20, 63, 16.

Kdor želi zaostale številke romana »V sen-
 ci jezuita« naj se takoj naroči na »Dan«. Na za-
 lito se vpošije vse zaostale številke romana
 brezplačno. Zahtevajte »Dan« po vseh toba-
 karnah in gostilnah. Kupujte »Dan«, ki je edi-
 ni vseslovenski neodvisni jutranji list! Stane
 samo 6 vinarjev.

Mali oglasi.

Več dobrih stanovanj za dijake ima na
 razpolago »Prva anončna pisarna«.

Radi drugega podjetja se proda krojaška
 obrt v kateri delajo 3 do 4 delavci, eventuelno
 se sprejme tudi kompanjon. Natančneje v »Prvi
 anončni pisarni.« 591—10

Zračna meblovana soba s posebnim vho-
 dom se takoj odda. Istotam se sprejme gospode
 na izobno hrano. Naslov v »Prvi anončni pi-
 sarni.« 628—2

Meblovana soba s posebnim vhomom se
 ceno odda stalnemu gospodu. Vpraša se: Emon-
 ska cesa 2. 626—4

Sprejme se v boljšo hišo na hrano in sta-
 novanje učenka z vadnice. Na razpolago tudi
 glasovir. Natančneje v »Prvi anončni pisarni.«
 673—3

Meblovana soba s posebnim vhomom se ta-
 koj odda v Spodnji Šiški, Planinska cesta 27.
 II. na desno. 633—2

Mirna stranka išče stanovanje, eno veliko
 ali dve mali sobi s pritliklinami, če mogoče z
 vrtom. Naslov pove »Prva anončna pisarna.«
 644—1.

Kratek glasovir, dobro ohranjen, se ceno
 proda. Radeškega cesta 2, I. nadstr. 643—1.

Proda se radi odpotovanja: Dve pisarniški
 mizi, pult in oprava za samsko sobo po zelo
 ugodni ceni. Istotam se tudi odda mesečna soba.
 Naslov v »Prvi anončni pisarni.« 642—1.

Stanovanje

2 sobama se odda za novembrov termin mirni
 stranki. Naslov v »Prvi anončni pisarni.«

Naznanilo.

C. kr. notar

Ant. Galle

naznanja, da je pričel uradovati

v Ljubljani, Slovenski trg 2
 (poprej pisarna notarja dr. Fr. Voka)

v Ljubljani, dne 10. septembra 1912.

M. Kocjan

Sv. Petra cesta 28
 (nasproti Zlate Kaplje.)

Največja zaloga pariških, dunajskih, otročjih,
 dekliških steznikov, životkov, higijeničnih
 opasnikov, ravnodržalcev, trebušnih, meseč-
 nih pasov. Izdelovanje steznikov in pasov
 po navodilih gg. zdravnikov.

Kirurški obveze, potrebščine za babice,
 gumijevo platno, nogavice, »Luna«, »Te-
 tra« plenice.

Izposojevanje tehtnice za novorojenčke.

Zunanja naročila se vrše točno in ceno.

Vsak petek in postni
dan se dobe sveže

morske

: ribe :

pri

Ant. Staculu.

Šolske knjige

za vse srednje, meščanske in
 ljudske šole

v najnovejših odobrenih izdajah ter vse
 šolske potrebščine v najboljši kakovosti
 priporoča po zmerni ceni

L. Schwentner

v Ljubljani, Prešernova ulica 3.
 Poslopje mestne hranilnice.

Samo K 6' - ura, verižica in prstan

Najnovejša ameriške »Fantazij«
 ura s finim Anker-kolesjem, 15
 rubis, izobno narejena, gre na-
 tančno z ameriško elektro-
 goldin verižico z obeskom in
 prstan s krasnim kamnom. — Da
 gre ura dobro se jamči 3 leta. —
 Po povzetju skupaj samo 6 kron.

Urarna „FAMOS“

Dunaj 9-XVI/2, Lerchenfeldergürtel 205.

Zamenjava dovoljena. Iščejo se zastopniki. 601

specijalna trgovina
 finih ročnih del
TONI JAGER

v Ljubljani, Židovska ulica 5.
 Predtiskarija. — Tamburiranje. — Mon-
 tiranje. — Plisiranje.

Pozor! Pozor!

Slavnemu občinstvu vlijudno naznanjam, da
 sem otvoril na

Sv. Petra cesti št. 9.

**svojo prodajalno in delavnico za
 razna obuvala.**

Skrb mi bo, da bodem vsakemu dobro po-
 stregel in ceno računil.

Za obilen obisk se priporoča

Fran Novak, čevljar

Ljubljana, Sv. Petra cesta 9.

Sprejema se tudi popravila.

Ali ste pokusili
 posebno specialiteto
 likerja
zdravnik želodca?

Naznanilo preselitve.

Slavnemu občinstvu vlijudno naznanjam, da
 sem preselil svojo

brivnico

**z Rimske ceste št. 19 na Tržaško cesto
 št. 13 v hišo gospoda Vojoviča.**

Kakor do sedaj, tako bom tudi za naprej skrbel
 vedno za snažnost in dobro postrežbo.

Za obilen poset se priporoča

FRAN LOBOVEC, brivec.

Prijateljem slovenskega dijaštva!

V okrepitev podpornega delovanja za slovenske dijake so se ustanovile

„Dijaške vžigalice“.

Podpora dijaštva je struja narodne skrbi, katera je v primeri s svojo kulturno in vitalno važnostjo
 za slovenski živelj najbolj zapostavljena.

Prostovoljno prispevanje darov v ta namen pri današnjih časih ne more nabrati zadostnih sredstev,
 kar izpričujejo

vedno silnejši pozivi dijaških podpornih društev.

Denarni zavodi, ki so bili dosedaj glavni podporniki dijakov, potom podpor ali potom posojil, so
 vsled sedanje denarne krize skoraj brezizjemno odtegnili svojo pomoč dijaštvu.

Podporno delovanje za slovensko dijaštvo je bilo dosedaj brez tega vira izdatnih dohodkov in z
 ustanovitvijo dijaških vžigalic se naj tudi temu namenu odpre krepka podpora

iz doneskov gospodarskega prometa.

Ravno sedaj se podaja k temu ugodna prilika, ko je vsled legislativne prepovedi zabranjena nadaljna
 prodaja fosfornih žveplenk, kar bode konzum švedskih vžigalic jako zvišalo. Ta novi trgovski položaj bode
 omogočil, da se bo dala doseči ta podpora dijaštvu

brez oškodovanja drugih narodnih namenov.

Razun tega je znano, da večji del konzuma še zmeraj obvladajo tuje znamke, od katerih narodni
 nameni nimajo koristi in ta konzum pridobiti, je posebno namen „Dijaških vžigalic“.

Posrečilo se je, doseči trgovsko zvezo

z odličnim slovanskim fabrikatom,

ki po kvalitativni vrednosti prekosi vse dosedaj na trgu zastopane izdelke vžigalic.

Pri razdelitvi dohodkov pridejo v enakem razmerju v poštev Podporna društva za slovenske visoko-
 šolce na Dunaju, v Gradcu in v Pragi in Dijaško podporno društvo „Radogoj“ v Ljubljani.

Podporna društva za slovenske visokošolce podpirajo, kakor znano, slovenske dijake brez vsakega
 strankarskega razločevanja.

Čim bi zadobila prodaja „Dijaških vžigalic“ širši obseg, se bodo iz dohodkov določevali sorazmerni
 prispevki tudi za šolske in obrambne narodne namene.

Odbor za „Dijaške vžigalice“.

— 800 —

sveča. Nihče ni videl, kdaj se je polastil s svo-
 jimi ljudmi stražnih stolpov, odprl vrata in spu-
 stil mostič...

Ivan Neustrašni je zmeden ustavil konja.
 Komaj trenotek dolgo je zadržal svojo četo, pa
 zadostovalo je, da so Armanjčani obrnili konje
 in se v blaznem diru oddaljili od obzidja. Voj-
 voda se je pogljal za njimi, pa spoznal je brez-
 plodnost zasledovanja in ura je morala vsak
 čas udariti štiri. Iz daljave ga je dosegel gro-
 zeč krik grof d' Armagnaca.

— Gorje ti vojvoda, gorje ti izdajnik!...
 Bolestna slutnja se mu je vrila v možgane:
 molče kakor bi hitel na pogrebščino in ne spre-
 jemati kraljevske krono, je odpeketalo krdelo
 proti Hiši Saint-Pol.

Ivan Nevstrašni je strašno pobledel. Delo
 je bilo dovršeno le na pol. Njegov smrtni sov-
 raznik je ušel iz njegovih pesti, da podneti
 Francijo k upor. Srce ga je skeleče zapelo,
 da je zakrilil z rokami po zraku. Priskočili so
 in ga prestregli, da ni omahnil raz konja. Brez
 moči so mu padle roke na grivo, glava se mu
 je povesila na prsi in komaj slišno je zapo-
 vedal:

— Nazaj! V Hišo Saint-Pol.

XXVI.

Hiša Saint-Pol.

Ivan Neustrašni je dospel v divjem diru
 pred kraljevo trdnjavo. Mostič je zadel in ne
 ozrl se na desno in levo je zajezdil naravnost k
 palači. Spremljali so ga: njegov brat, Antoine de
 Brabant, Robert de Mailly, gospod de Jacque-
 ville, gospod de Chatillon, Villiers de l'Isle-
 Adam, Saveux in tridesetorica zvestih pristašev.

— 797 —

Udarci mečev so zamolklo odlečevali od
 železnih oklepov, strašni kriki umirajočih so
 se mešali s kriki, ki sta jih narekovala strah
 in groza. Kljub hudournemu napadu od obeh
 strani, se Burgundcem ni posrečilo presekati ar-
 manjaškega krdela, ki se je zdaj zvil v klopčič
 z nosilnico v sredi...

Na obodu so padali konji, plemiči in opro-
 de ter se kopičili kakor snopi krog škadrone.
 Več nego polovica plemenitašev je že ležalo
 pokopanih v strašnem kupu. Hlapci so bili po-
 biti že skoro vsi. Kakih šestdeset mož, vojvod,
 grofov velikih baronov je še obdajalo nosilni-
 co vojvodinje Valentine, onesnažene s krvjo.
 Branili so se kakor stekli in polagoma prodirali
 k vratom. V prvi vrsti se je vojskoval grof d'
 Armagnac in delal pot k izhodu: pomagali so
 mu najodličnejši borilci, ki so se nešteto krat
 izkazali v vojskah križem sveta. Ostanek žele-
 znega škadrone se je zdel nepremagljiv. Bur-
 gundci so trumoma padali, kakor trava pod
 koščevo kosjo. Vojvoda Ivan Nevstrašni je že
 dvakrat menjal konja, razoglav je načeloval
 svojim ljudem in jih gnal v smrt. Vzpenjal se
 je visoko v stremenih, nosnice so mu drgeta-
 joče srkale vonj krvi, z gromkim glasom je
 bodril Burgundce:

— Bij, kolji, da poginejo do zadnjega, na-
 prej, moji junaki, bij, sekaj!...

In Burgundci so poslušali svojega gospo-
 darja. Neutrudno so napadali in se izročali
 zanj smrti v naročje. Po trgu so se cedili po-
 toki krvi... Zadnji Armanjčani so bili izgub-
 ljeni. Zdaj so bili popolnoma pritisnjeni k or-
 jaškim mestnim vratom. Celó, nezasekano kr-

Hiša Saint-Pol.

192

Ivan Ravnihar

urar in trgovec z zlatino in srebrnino
Ljubljana, Sv. Petra cesta 44
Za vsako pri meni kupljeno kakor
tudi popravljen uro jamčim 1 leto
Lasna delavnica za popravila in vsakršna v mojo
stroko spadajoča nova dela.

O. Bračko

Ljubljana, na Dunajski cesti št. 12
priporoča prave fine francoske parfume,
bogato zalogo rokavic
in vse v to stroko spadajoče pred-
mete v najnižji ceni. Vnanja
naročila točno in solidno.

Pozor vrtnarji!

Lepo zemljišče za vrtnarsko obrt v sre-
dini Sp. Siške, katera šteje nad 5 tišoč prebi-
valcev, se proda ali odda v najem.
Natančneje pri M. Terlepu, izdelovalcu
vozov v Sp. Siški pri Ljubljani.

Christofor učni zavod

Sodna ulica 2

vpisuje ves september

vsak dan od 12. do 3. popoldne.

Tedenskih učnih ur 48, šolnina nizka. Revnim
gojenkam se šolnina zniža, dve se sprejmete
brezplačno in je tozadevno prošnjo vložiti do
15. septembra 1912.

Tvrda Bilina & Kasch nasl.

M. Schubert

Ljubljana, Zidovska ul. 5

Priporoča svojo veliko zalogo glaze in raznovrstnih
drugih rokavic, modno blago, parfumerijo, galanterijo,
ročna dela, izdelovanje vseh vrst prevlečenih gumbov,
kakor tudi vse kirurške potrebščine kilne pasove,
ravnodržalec itd. po najnižjih cenah. Snaženje vseh
vrst rokavic. Moderna predtiskarija. Postrežba točna
in solidna. Vnanja naročila se točno izvršujejo.

JULIJA ŠTOR

Ljubljana

Prešernova ulica št. 5.

največja zaloga moških, dam-
skih in otroških čevljev, čevljev
za lawn-tennis in pristnih
goisserskih gorskih čevljev.

Elegantna in jako skrbna izvršitev
po vseh cenah.

Glasbena Matica v Ljubljani.

Vpisovanje v glasbeno šolo

se vrši 14., 15., 16., 17. in 18. septembra vsak dan od 9.—12. in od 3.—5. ure (izvzemši v
nedeljo popoldne) v pisarni „Glasbene Matice“, Vegova ulica št. 5.

Gojencem šole se podaja glasbena izobrazba v klavirju in vijolini od prvega začetka do
popolne konservatorske in koncertne višine; v violi, violončelu, kontrabasu, flauti, oboi, klarinetu,
fagotu, trobenti, rogu; poznavni do dostojne usposobljenosti za sodelovanje v orkestru; v solopetju
od začetka do koncertne in operne višine in v znanstveno-teoretičnih vedah, t. j. v glasbeni teoriji,
harmoniji, kontrapunktu in eventuelno v kompoziciji in glasbeni zgodovini, izobrazba za razumevanje
skladb in predpogoje za skladanje, dirigiranje, pevovodstvo, kapelnštvo i. t. d.

Zavod stoji pod administrativnim vodstvom g. šolskega ravnatelja Frana Gerbiča in pod
artističnim vodstvom koncertnega vodje g. Mateja Hubada.

Na zavodu poučuje 15 glasbenih učiteljev večakov, ki so umetniki absolvirani konservato-
risti, oziroma absolventi c. kr. akademije za glasbo in upodablajočo umetnost, državno izprašani
učitelji ter drugi glasbeniki. Klavir poučujejo: Chlumec, Gerbič, Noll, Pavčič, Praprotnik, Trost,
Vedral; gosli: Pospisilova, Vedral in kak glasbenik Slovenske Filharmonije; solopetje: Gerbič, Hubad,
dr. Kozina; glasbeno teorijo: Marolt, Pavčič; petje: Hrastova, Hubad, Marolt; harmonijo in kontra-
punkt: Hubad; glasbeno zgodovino: Herzog. Orkestralne instrumente razni glasbeniki.

V učiteljski zbor letos nanovo vstopijo: g. Anton Trost, absolvent c. kr. akademije za glasbo
in upodablajočo umetnost na Dunaju za klavir; absolvent praškega konservatorija g. Ferdo Herzog
za glasbeno-znanstvene predmete in državno izprašana učitelja gđc. Ivanka Hrastova in g. dr. Pavel
Kozina ter po potrebi kak glasbenik „Slovenske Filharmonije“.

S 1. oktobrom tega leta se na zavodu upelje brezplačen pouk petja za ljudsko-šolsko mla-
dino razdeljen v oddelke za deklice in dečke, ki bo trajal do aprila.

Natančnejši podatki so razvidni iz lepakov.

Odbor „Glasbene Matice“.

Konfekcijska trgovina MAČEK & KOMP., LJUBLJANA

založniki c. kr. priv. južne železnice

Franca Jožefa cesta št. 3

priporoča veliko izbiro jesenskih novosti za gospode in dečke.
Strogo realna postrežba. Najnižje cene.

Ana Gorec

Ljubljana

Trgovina samo Marije Terezije cesta 14
s kolesi in (Pri Novem svetu).
posameznimi Najboljše pnevmatike
deli. Izposojevanje koles.

≡ Jesenske novosti ≡

Vsakovrstna obuvala avstrijskih in ame-
rikanskih tovarn priporoča trgovina
Zlatorog na Mestnem trgu 13.

Vse

na tukajšnjih in zunanjih učnih zavodih vpeljane

šolske knjige

ima v predpisanih izdajah in veliki množini v zalogi trvdka

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg

trgovina s knjigami in muzikalijami

Ljubljana, Kongresni trg št. 2.

Seznamki učnih knjig se oddajajo zastoj.

Najfinejši SPIRIT

iz žita oddaja na debelo od 60 litrov naprej po
nizki tovarniški ceni veletrgovarja 250

M. ROSNER Co.

v Ljubljani, poleg pivovarne „UNION“.

Štampilje

vseh vrst za urade, dru-
štva, trgovce itd.

Anton Černe

graver in izdelovatelj
kavčukovih štampilj.

Ljubljana, Start trg št. 20.

Cenilki franko.

!! POZOR !!

Slavnemu občinstvu tu in na
deželi, se priporoča za izdelovanje
moških in ženskih oblek po naj-
nižji ceni.

Z velepospotovanjem

Josip Ahčin, krojač

Ljubljana, Francovo nabrežje št. 30

delo bi imelo težko delo, osvojiti si vrata in
si priboriti izhod. Kaj pa je pomenila zdajna
peščica proti trdnim, zapahnjanim vratom!

Nosilnica z vojvodinjo Valentino je bila že
brez zaščite. Dvorjanci — spremljevalki sta
onesveščeni ležali v blazinah, ona pa je skle-
pala roke in ustnice so se ji premikale v mo-
litvi. Videla je, kako se je krčilo število njenih
branilcev, kako ostanek le s trudom zavlačuje
neizogibni pogin vseh... Pred nosilnico se je
junako bil grof. Zdal je navalil nanj sam voj-
voda. Kljubovalnost malega ostanka mu je po-
tiskala pene na usta! Izgubili je že dve tretjini
ljudi, svojih najboljših bojnikov. In ni si bil
v svesti, ali je Hiša Saint-Pol že v njegovi
oblasti ali ne! S tem ostankom in s posadko, ki
jo je poslal v Hišo Saint-Pol, bi moral obvla-
dovati Pariz tako dolgo dokler ne bi dospele
na pomoč čete iz provinc. Pobujenemu ljud-
stvu ni niti najmanj zaupal in ni se mogel na-
čakati trenutka, da bi uklenil Pariz v hujše
verige, kakor jih je moral prenašati dozdaj.
S palicami je bilo tepeno meščanstvo od pred-
nikov, on ga je hotel biti s škorpionji! Mašče-
vanje za sramotilna pogajanja je tlelo v njem
hujše od žrjavice. Grof d'Armagnac se je držal
v sedlu, kakor varovan od tajnih moči in ko-
pičil strašna žaljenja na njegovo glavo...

Ivan Nevstrašni se je pripravil za zadnji
poskus. Mrtvaško blede Valentina, grofovo
roganje, zasramovanje armanjaške gospode in
strašna negotovost, vse ga je dražilo do ste-
klosti, hotelo se mu je gristi, daviti, zmleti vse
v pesti...

Hipoma je zasukal konja in njegovi jezdec
so se umaknili daleč nazaj. Sledilo je par re-

zklih krikov. Konji so se uvrstili v četverokot,
dvajset v vsaki vrsti. Spredaj so prožili dolge
sulice in legli živalim na vratove. Armanjčani
so pobledeli... Spoznali so, kaj jih je pričako-
valo! Strašni zid se bo pognal vsak hip proti
njim, pritisnil jih na vrata... Konji bodo zape-
ketali, prilirumeli z vihiro strele in izdihnil bo
zadnji izmed njih, zaklan, pomendran, pribit
na vrata... Vojvodinja je groze zakričala
in se zgrudila onesveščena vznak. Armanj-
čani so stisnili konje k sebi, sklonili se v sedlih
in mirno, železnim soham enaki pričakovali
smrti...

In strašni stroj je že drvel proti njim...
Oči so uprli v konce naperjenih osti. Spopadli
so se kakor v turnirju. V trenutnem hresku je
pokal les, stroj je zadel v mrkoglede, smrt pri-
čakujoče junake armanjaške in jih potisnil na-
zaj. Pritisk je bil nevdržljiv. Ostanek je od-
letel kakor pometen proti vratom. Spričo male
razdalje, ki jih je ločila od obzidja, so prič-
kovali, da jih mora doseči uničenje v trenot-
nem hipu. Pa čudno, z vihiro nazaj pomaknjena
gruča ni zadela na noben zadržek. Ogledali
so se in sprevideli, da se nahajajo na dvignem
mostiču, ki je vodil preko jarka k zunanjim
vratom in od tod na prosto.

V splošni zmedbi in v smrtnem strahu se
niso mogli zavesti, kaj naj pomeni ta nena-
vadni dogodek. Selezunaj obzidja so si mogli
raztolmačiti, kdo jim je odprl vrata. Bili so
rokovnjači, ki jih je pot prinesla mimo in so
bili priča celi bitki. Tudi Poliferu je bila voj-
vodinja Valentina znana kot dobrotnica ljud-
stva in Burgundce je črtil kakor nikogar na